

เครื่องรางไทยในชีวิตดิจิทัลร่วมสมัย: จากวัตถุศักดิ์สิทธิ์สู่อุปกรณ์เพิ่มศักยภาพมนุษย์*

THAI AMULETS IN CONTEMPORARY DIGITAL LIFE: FROM SACRED OBJECTS TO HUMAN-ENHANCEMENT DEVICES

จันทรา จันทรพิทักษ์ชัย*, สุภาวี ศิรินคราภรณ์

Jantra Junpitakchai*, Supavee Sirinkraporn

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Jantrajunjay@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอกรอบคิดอธิบายพลวัต “เครื่องรางไทย” ในสังคมร่วมสมัยเมื่อวัตถุศักดิ์สิทธิ์ถูกตีความใหม่ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและขยับบทบาทสู่ “อุปกรณ์เพิ่มศักยภาพมนุษย์” วัตถุประสงค์เชิงทฤษฎี คือ อธิบายกลไกการย้ายสถานะจากวัตถุศรัทธาสู่ “องค์ประกอบเชิงสังคมและเทคนิค” ภายใต้กรอบหลังมนุษย์นิยมและความสัมพันธ์มนุษย์กับเทคโนโลยีที่มองการรับรู้ อารมณ์ และตัวตนเป็นผลผลิตเครือข่ายระหว่างร่างกาย วัตถุ อินเทอร์เน็ต และข้อมูล ส่วนวัตถุประสงค์เชิงประยุกต์ คือ สังเคราะห์กรอบการออกแบบและจริยธรรมผ่านแกน “วัตถุเสริมพลัง อัตลักษณ์ และพลังงานละเอียด” เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาเครื่องรางเทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ ระเบียบวิธีวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบสังเคราะห์เอกสารร่วมกับวิเคราะห์กรณีศึกษา ผู้วิจัยคัดกรองเอกสารตามความเกี่ยวข้องและความน่าเชื่อถือ จากนั้นเข้ารหัส จัดธีม และใช้การตรวจสอบสามเส้าจัดการข้อมูลที่ขัดแย้ง การเลือกกรณีศึกษาใช้แบบเจาะจงภายใต้หลักความหลากหลายสูงสุด เน้นกรณีที่ใช้งานจริงและเป็นตัวแทนเชิงแนวคิด ครอบคลุม 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ เทคโนโลยีสุขภาพสวมใส่ แอปพลิเคชันสมาธิและสุขภาพจิต และงานออกแบบร่วมสมัยที่แปลงภาษาเครื่องรางสู่สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีเอ็นเอฟซี (NFC) ผลการวิจัยชี้ว่าแกนหลักเครื่องรางร่วมสมัยทำหน้าที่เป็น “วัตถุเสริมพลัง” ผ่านพิธีกรรมจุลภาคที่ทำได้ เช่น การสั่น เสียง หรือการแตะเรียกเนื้อหา รองลงมา คือ บทบาทต่อรองอัตลักษณ์ระหว่างวัฒนธรรม ร่างกาย และข้อมูลดิจิทัล รวมถึงการแปล “พลังงานละเอียด” เป็นประสบการณ์ผู้ใช้ผ่านอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ การใช้สัญญาณชีวภาพ (EEG) ถูกวางเป็นตัวชี้วัดเชิงฟร็อกซีของสภาวะจิต มิใช่การวัดพลังงานโดยตรง บทความนี้ขอร้องการอธิบายศรัทธาด้วยภาษาเทคโนโลยี และเสนอโมเดล “ระบบนิเวศเครื่องรางเทคโนโลยี” เพื่อเปิดมุมมองใหม่แก่ทั้งวงวิชาการและวิชาชีพออกแบบ พร้อมชี้โจทย์วิจัยต่อยอดด้านการศึกษาภาคสนามและการประเมินผลกระทบระยะยาว

คำสำคัญ: เครื่องราง, หลังมนุษย์นิยม, ทฤษฎีไซเบอร์ค, การเพิ่มศักยภาพมนุษย์, วัตถุเสริมพลัง

Abstract

This article proposes a conceptual framework to explain the dynamics of “Thai amulets” in contemporary society, where sacred objects are reinterpreted through digital technology and repositioned as “human-enhancement devices.” The theoretical objective is to elucidate the status shift from objects of faith toward “socio-technical components” within posthumanist and human-technology frameworks, viewing perception, affect, and selfhood as products of networks between the body, objects, interfaces, and data. The applied objective is to synthesize a design and ethics framework based on the axes of “empowering objects, identity mediation, and subtle energy” to guide the responsible development of technological amulets. Methodologically, the study employs qualitative documentary synthesis combined with case study analysis. Relevant documents were screened for topical relevance and credibility, then coded, categorized into themes, and managed through cross-source triangulation to resolve data contradictions. Case studies were selected purposively under a maximum-variation principle, prioritizing real-world digital applications and conceptual representativeness across three primary clusters: wearable health technologies, meditation and mental wellbeing applications, and contemporary art or design projects that translate traditional amuletic language into digital media and NFC-enabled prototypes. Findings indicate that the core axis of contemporary amulets is their function as “empowering objects” that support self-regulation through repeatable micro-rituals, such as vibrations, notification sounds, or tap-to-access content. This is followed by their role in negotiating identity between cultural symbols, the body, and digital data, and the translation of “subtle energy” into user experiences via designed interfaces. Notably, biosignals such as EEG are positioned as proxy indicators of mental states rather than direct measurements of energy. The article emphasizes the limitations of explaining faith through technological language and proposes a “Technological Amulet Ecosystem” model to offer new perspectives for both academia and design practitioners, highlighting future agendas for fieldwork and long-term evaluation.

Keywords: Amulets, Posthumanism, Cyborg Theory, Human Enhancement, Empowering Objects

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจและวิถีชีวิตดิจิทัลอย่างเข้มข้น โดยการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตกลายเป็น “โครงสร้างพื้นฐาน” ของการทำงาน การสื่อสาร และการดูแลสุขภาพ ข้อมูลระดับประเทศชี้ว่าไตรมาส 3 ปี 2568 ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปใช้อินเทอร์เน็ตคิดเป็นร้อยละ 91.9 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568) ขณะเดียวกัน ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทยรายงานว่าเวลาใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 7 ชั่วโมง 4 นาทีต่อวัน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) ภายใต้ภูมิทัศน์ดังกล่าว

องค์ความรู้ดั้งเดิมและทุนทางวัฒนธรรม ตลอดจน “เครื่องราง” ยิ่งถูกนำมาตีความใหม่ให้สอดคล้องกับชีวิตดิจิทัลร่วมสมัย ไม่ใช่เพียงในฐานะวัตถุศักดิ์สิทธิ์หรือของสะสม หากเป็นวัตถุที่ต่อรองความหมายและ “ทำงาน” ในกิจวัตรการกำกับตนเองได้

พร้อมกันนี้ มิติความเชื่อไม่ได้เลื่อนหายไปจากสังคมดิจิทัล หากดำรงอยู่ในรูปแบบที่ปรับตัวและผสมกับสื่อ/แพลตฟอร์ม ผลสำรวจ นิต้าโพล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 28.17 ระบุว่าตนเองเป็น “สายมู” (ค่อนข้างใช้ + ใช้มาก) และร้อยละ 57.72 ระบุว่า “เชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุมงคล/สิ่งศักดิ์สิทธิ์” (ค่อนข้างเชื่อ + เชื่อมาก) (นิต้าโพล, 2566) ภาพรวมนี้ทำให้ “เครื่องรางร่วมสมัย” น่าสนใจในฐานะจุดตัดระหว่างศรัทธา ความหมาย และระบบเทคโนโลยีที่ออกแบบประสบการณ์ได้

อย่างไรก็ตาม งานศึกษาเดิมเกี่ยวกับเครื่องรางไทยจำนวนมากมักอธิบายผ่านกรอบพุทธศาสนานิยม (สุทธิวัฒน์ โดสมบุญ, 2563) เศรษฐกิจศรัทธา และการประกอบสร้างความศักดิ์สิทธิ์ในสังคมร่วมสมัย (Kitiarsa, P., 2012); (Rasdusdee, P., 2024) ขณะที่งานด้านเทคโนโลยีสุขภาพ/การกำกับตนเองมักเน้นตรรกะข้อมูล อินเทอร์เน็ต และพฤติกรรมติดตามตนเอง (Piwek, L. et al., 2016); (Rose, D., 2014) ช่องว่างสำคัญจึงอยู่ที่การยังขาดกรอบวิเคราะห์ที่ “เชื่อมสองสนามนี้เข้าด้วยกัน” เพื่ออธิบายว่าเครื่องรางเมื่อถูกทำให้ทำงานร่วมกับอินเทอร์เน็ต ข้อมูล และกิจวัตรการใช้งานซ้ำ (Micro-rituals) จะเปลี่ยนสถานะจาก “วัตถุกศักดิ์สิทธิ์” (อุดม จันทิมา, 2561) ไปสู่ “องค์ประกอบเชิงสังคม - เทคนิค” ที่ร่วมกำกับการรับรู้ อารมณ์ และอัตลักษณ์ได้อย่างไร อีกทั้งยังขาดข้อเสนอเชิงออกแบบที่ชัดเจนในการคุ้มครองความหมายทางจิตวิญญาณควบคู่กับจริยธรรมข้อมูลและความโปร่งใสของระบบ (Clark, A. & Chalmers, D., 1998); (Haraway, D., 1985)

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยจึงมุ่งสำรวจ “เครื่องรางร่วมสมัย” ในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย ผ่านกรณีศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) เทคโนโลยีสุขภาพแบบสวมใส่/ระบบติดตามตนเอง 2) แอปพลิเคชันสมาธิและสุขภาพจิต และ 3) งานออกแบบ/ศิลปะร่วมสมัยรวมถึงต้นแบบของผู้วิจัยที่แปลง “ภาษาของเครื่องราง” ไปสู่สื่อและอินเทอร์เน็ตดิจิทัล โดยมุ่งทำความเข้าใจ “กลไกการแปรบทบาท” ของเครื่องรางให้เป็นวัตถุเชิงปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน และเสนอแนวทางออกแบบอย่างรับผิดชอบ เพื่อรักษาสมดุลระหว่างนวัตกรรมกับความหมายเชิงจิตวิญญาณ (Rose, D., 2014); (Piwek, L. et al., 2016)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์การแปรความหมายและการย้ายสถานะของเครื่องรางไทยในชีวิตดิจิทัลร่วมสมัย จาก “วัตถุกศักดิ์สิทธิ์” สู่ “องค์ประกอบเชิงสังคม - เทคนิค” ที่ทำงานร่วมกับร่างกาย อารมณ์ การรับรู้ และข้อมูล
2. สังเคราะห์กรอบวิเคราะห์ “วัตถุกเสริมพลัง - อัตลักษณ์ - พลังงานละเอียด” เพื่อใช้จำแนกแบบแผนการออกแบบอินเทอร์เน็ตและพิธีกรรมจุลภาค (Micro-rituals) ในกรณีศึกษา (อุปกรณ์สวมใส่/แอปสมาธิ/งานออกแบบร่วมสมัย)
3. เสนอแนวทางเชิงออกแบบและจริยธรรมสำหรับการบูรณาการภูมิปัญญาดั้งเดิมกับเทคโนโลยีร่วมสมัย โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรม จริยธรรมข้อมูล ความโปร่งใสของระบบ และศักดิ์ศรีของผู้ใช้/ชุมชนต้นทาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งสังเคราะห์ข้อมูลและตีความเชิงทฤษฎีจากเอกสารและกรณีศึกษา เพื่ออธิบายบทบาทของ “เครื่องรางไทยร่วมสมัย” ในฐานะอุปกรณ์เพิ่มศักยภาพมนุษย์ในยุคดิจิทัล

1. ประเภทและแนวทางการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการวิเคราะห์กรณีศึกษา (Qualitative Case Study Analysis) โดยมุ่งสังเคราะห์กรอบแนวคิดและตีความเชิงทฤษฎีจากหนังสือ บทความ วิชาการ และสื่อเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางไทย เทคโนโลยีสวมใส่ แนวคิดหลังมนุษย์นิยม ทฤษฎีมินุษย์ - เครื่องกล และแนวคิดจิตขยาย (Clark, A. & Chalmers, D., 1998); (Haraway, D., 1985) (Bostrom, N., 2005) ทั้งนี้ เพื่อ “ชดเชยข้อจำกัด” ของการไม่เก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ใช้งานโดยตรง งานวิจัยได้เพิ่มการวิเคราะห์ “เสียงสะท้อนของผู้ใช้งานจริง” ในฐานะข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary User Voice) จากหลักฐานสาธารณะที่ตรวจสอบได้ เช่น รีวิวผู้ใช้และคำบรรยายประสบการณ์ในแพลตฟอร์มดิจิทัล (เช่น App Store/เว็บไซต์ผู้พัฒนา) คำให้การผู้ใช้ที่ปรากฏในรายงานหรือสื่อเผยแพร่สาธารณะ และบันทึกคำอธิบายการใช้งานที่แสดงรูปแบบปฏิสัมพันธ์ซ้ำในชีวิตประจำวัน ข้อมูลส่วนนี้ถูกนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อระบุ “รูปแบบการรับรู้การเพิ่มศักยภาพ” (Perceived Empowerment) และ “กลไกพิธีกรรมจุลภาค” (Micro-rituals) ที่ผู้ใช้รายงานว่าช่วยกำกับอารมณ์ สมาธิ หรือความมั่นคงทางใจ ซึ่งทำให้การตีความเชิงทฤษฎีมีฐานจากประสบการณ์ผู้ใช้ในระดับหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการทดลองใหม่

2. แหล่งข้อมูลเอกสารและขอบเขตชุดข้อมูล (Document Corpus)

เพื่อให้การตีความไม่กว้างเกินไป งานวิจัยกำหนดชุดเอกสารหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) เอกสารทฤษฎี/งานคลาสสิก เพื่อเป็นฐานกรอบคิด (Clark, A. & Chalmers, D., 1998); (Haraway, D., 1985); (Latour, B., 2005) 2) งานวิจัยร่วมสมัย ด้านเทคโนโลยีสุขภาพแบบสวมใส่/การติดตามตนเอง/แอปสุขภาพจิต (Piwek, L. et al., 2016); (Mani, M. et al., 2015) และ 3) งานศึกษาเชิงบริบทไทย ว่าด้วยเครื่องราง ความศักดิ์สิทธิ์ และการรับมือ/เยียวยาในสังคมร่วมสมัย เพื่อใช้เป็นฐานเปรียบเทียบ (Kitiarsa, P., 2012); (Rasdusdee, P., 2024)

3. การเก็บข้อมูลกรณีศึกษา

การเก็บข้อมูลกรณีศึกษาใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ภายใต้อัตลักษณ์แปรผันสูงสุด (Maximum Variation) โดยกำหนดกรณีศึกษาเป็น “ชุดตัวอย่างเชิงชี้นำ” เพื่ออธิบายกลไกการแปรบทบาทของเครื่องรางในสังคมไทยร่วมสมัย มากกว่าการอ้างอิงเชิงตัวแทนประชากร กรณีศึกษาหลักครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) อุปกรณ์สวมใส่เพื่อการปรับสมดุลระบบประสาท/อารมณ์และระบบติดตามตนเอง (เช่น Apollo Neuro) 2) แอปพลิเคชันด้านสมาธิและสุขภาพจิต และ 3) กรณีศึกษาในงานวิจัยของผู้วิจัยที่แปร “ภาษาของเครื่องราง” ไปสู่สื่อและอินเทอร์เน็ตดิจิทัล (รวมถึงแนวทางเชิงเทคโนโลยี เช่น NFC) เพื่อลดอคติเชิงประชากรที่กรณีศึกษาเชิงเทคโนโลยีมักกระจุกในกลุ่มคนเมืองและผู้เข้าถึงเทคโนโลยี งานวิจัยจึงเพิ่มกรณีศึกษาเชิงเปรียบเทียบของการใช้เครื่องรางแบบดั้งเดิมในบริบทวัด ชุมชน และตลาดเครื่องราง โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิชาการ/ชาติพันธุ์วรรณาและหลักฐานสาธารณะ เพื่อพิจารณาความต่างของความหมายเรื่อง “ความศักดิ์สิทธิ์” เมื่อเครื่องรางถูกมองเป็นวัตถุศรัทธาเทียบกับการถูกออกแบบให้ทำงานร่วมกับอินเทอร์เน็ตและข้อมูลในชีวิตดิจิทัล (Kitiarsa, P., 2012);

(Rasdusdee, P., 2024) นอกจากนี้ ในแต่ละกรณีศึกษา ผู้วิจัยรวบรวม “เสียงสะท้อนผู้ใช้” (User Narratives) จากแหล่งสาธารณะที่ตรวจสอบได้ เช่น รีวิว คำบรรยายประสบการณ์ และคำให้การในสื่อเผยแพร่สาธารณะ แล้วนำมาจัดทำรหัส (Coding) และจำแนกธีมตามกรอบ “วัตถุเสริมพลัง - อัตลักษณ์ - พลังงานละเอียด” เพื่อสนับสนุนการตีความว่าประเด็น “การเพิ่มศักยภาพ” และ “พิธีกรรมจุลภาค (Micro-Rituals)” ปรากฏในระดับประสบการณ์ผู้ใช้ มิได้เป็นเพียงข้อสรุปที่อนุมานจากทฤษฎี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ดำเนินการผ่าน 3 วิธีหลัก ได้แก่

4.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสกัดประเด็นสำคัญจากเอกสารและกรณีศึกษา เช่น การแปรความหมายของเครื่องรางในบริบทยุคใหม่ และบทบาทของเทคโนโลยีต่ออัตลักษณ์และศรัทธา

4.2 การวิเคราะห์ธีม (Thematic Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ธีมหลัก ได้แก่ “วัตถุเสริมพลัง อัตลักษณ์ และพลังงานละเอียด”

4.3 การเปรียบเทียบเชิงแนวคิดระหว่างกรณีศึกษากลุ่มแอปสมาร์ทิ/สุขภาพจิตกับแนวโน้มการออกแบบวัตถุเชิง IoT เพื่อทำความเข้าใจแบบแผนการออกแบบประสบการณ์และการกำกับตนเองในชีวิตดิจิทัล (Mani, M. et al., 2015); (Rose, D., 2014)

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

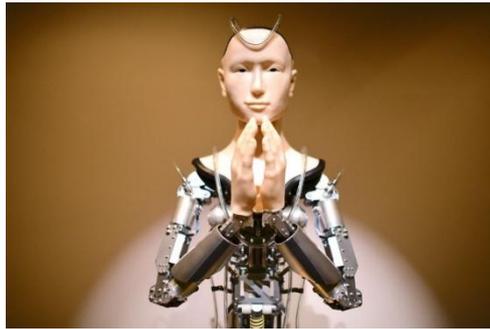
ใช้แนวคิด Triangulation โดยเทียบเคียงข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ เอกสารทฤษฎี งานวิจัย และข้อมูลจากกรณีศึกษา เพื่อลดอคติจากแหล่งข้อมูลเดียว เพิ่มความสอดคล้องของข้อค้นพบ และเสริมความน่าเชื่อถือของข้อสรุปเชิงตีความ

6. ข้อจำกัดและจริยธรรมการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเอกสารร่วมกับการวิเคราะห์กรณีศึกษา โดยไม่เก็บข้อมูลปฐมภูมิจากมนุษย์หรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เข้าร่วมวิจัยโดยตรง จึงไม่อยู่ในข่ายที่ต้องยื่นพิจารณาต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งสาธารณะ (เช่น รีวิวและคำบรรยายประสบการณ์ผู้ใช้) เพื่อประกอบการตีความ จึงยึดหลักจริยธรรม 3 ประการ ได้แก่ 1) คุ้มครองความเป็นส่วนตัวและความเหมาะสมเชิงบริบทของข้อมูล โดยใช้เฉพาะข้อมูลที่เผยแพร่สาธารณะ หลีกเลี่ยงการระบุตัวตน ไม่คัดลอกข้อมูลส่วนบุคคล และเน้นสรุปเชิงธีมหรือถอดความ 2) เคารพทรัพย์สินทางปัญญาและอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างถูกต้อง รวมถึงการใช้ภาพ/สื่อ/ข้อความตามสิทธิการใช้งาน และ 3) คำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมและความเชื่อ โดยหลีกเลี่ยงการทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ถูกลดทอนเป็นเพียง “ฟังก์ชัน” ทางเทคโนโลยี (พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร (ปิยวารกุล), 2561) และระบุขอบเขตการตีความว่าเป็นการอธิบายกลไกเชิงสังคม - เทคนิค มิใช่การชี้ขาดคุณค่าทางศาสนาหรือความจริงเชิงความเชื่อ

ในเชิงจริยธรรมการออกแบบ งานวิจัยเสนอแนวทางปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความโปร่งใสของระบบ: แจ้งให้ชัดว่าเก็บข้อมูลอะไร ใช้ทำอะไร ส่งต่อให้ใคร และผู้ควบคุม/ยกเลิกได้อย่างไร 2) ไม่กล่าวอ้างเกินจริง: แยกข้ออ้างเชิงสุขภาพที่ตรวจสอบได้ออกจากความหมายเชิงศรัทธาเพื่อลดความเสี่ยงของการทำให้ศรัทธากลายเป็นสินค้า 3) เคารพรากเหง้าทางวัฒนธรรม: ระบุที่มาและบริบทของสัญลักษณ์ พิธีกรรมให้ความเคารพต่อผู้รู้/ชุมชน และหลีกเลี่ยงการดัดแปลงที่บิดความหมาย และ 4) การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม: ก่อนผลิตหรือเผยแพร่ควรรับ

ฟังความเห็นจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อทดสอบความเหมาะสมเชิงบริบท ข้อจำกัดของงานวิจัย คือ ยังไม่เก็บข้อมูลภาคสนาม จากผู้ใช้เครื่องรางแบบดั้งเดิมในวงกว้าง จักดำเนินการวิจัยในลำดับต่อไปเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผู้ใช้ และประเมินผล กระทบระยะยาวต่อสุขภาพ อัตลักษณ์ และความหมายทางศาสนาอย่างเป็นระบบ อนึ่ง การใช้ EEG/การสั่นสะเทือน ในงานนี้มีสถานะเป็นข้อมูลเชิงพรีอิกซีเพื่อการออกแบบและการสะท้อนกลับของประสบการณ์ผู้ใช้ มิได้อ้างว่าเป็น การวัดพลังงานละเอียดโดยตรง จึงต้องตีความควบคู่กับบริบทความหมายและพิธีกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการลดทอน มิติทางจิตวิญญาณให้เหลือเพียงตัวเลข

ภาพที่ 1 เครื่องรางอัจฉริยะกับหุ่นยนต์นักบวช: การแทนที่บทบาทมนุษย์ในมิติทางจิตวิญญาณ

 APOLLO

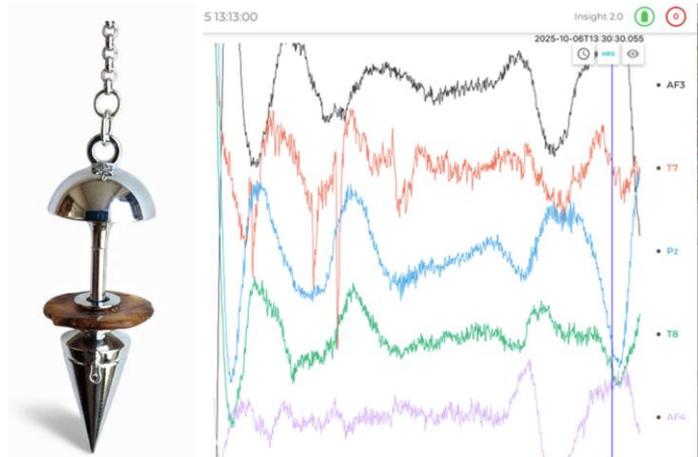
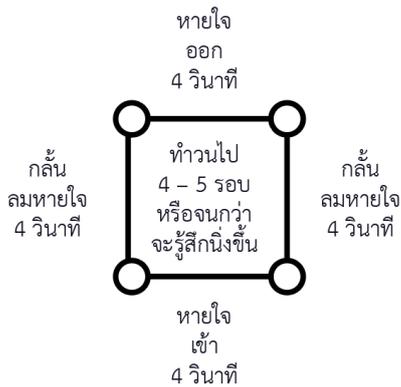
ภาพที่ 2 อุปกรณ์สวมใส่ Apollo® Wearable และหน้าจอแอปพลิเคชัน Apollo Neuro: อัตลักษณ์ในมิติร่วมสมัย

ภาพที่ 3 ตัวอย่างอินเทอร์เฟซของแอปพลิเคชัน Insight Timer

ภาพที่ 4 เครื่องรางฝังเทคโนโลยี NFC ในฐานะอินเทอร์เฟซเชิงจิตวิญญาณ ที่ใช้การแตะเป็นพิธีกรรมจุลภาคเพื่อเชื่อมโลกกายภาพกับโลกดิจิทัล และเรียกเนื้อหา

ภาพที่ 5 แสดงการบูรณาการมโนทัศน์ “พลังงานละเอียด” กับเทคโนโลยี เพื่อทำให้การฝึกจิตแปลงเป็นดาต้าที่วิเคราะห์ได้ ผ่าน (ก) แบบฝึกหายใจ Box Breathing ในฐานะพิธีกรรมจุลภาคผ่านอินเทอร์เฟซดิจิทัล (ข) ต้นแบบลูกดิ่ง และ (ค) การวัดค่า EEG ที่สะท้อนภาวะสมาธิและเจตจำนงในรูปแบบข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารและการวิเคราะห์กรณีศึกษาในบริบทสังคมไทย พบว่า “เครื่องรางร่วมสมัย” มีการเปลี่ยนผ่านเชิงบทบาทเด่นชัด 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การทำหน้าที่เป็นวัตถุเสริมพลัง 2) การเป็นสื่อกลางของการสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ และ 3) การทำให้มโนทัศน์ “พลังงานละเอียด” ถูกแปลเป็นประสบการณ์ผู้ใช้ผ่านสัญญาณและอินเทอร์เฟซดิจิทัล โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การปรับบทบาทเครื่องรางเป็นวัตถุเสริมพลัง

กรณีศึกษาสะท้อนว่าเครื่องรางร่วมสมัยมิได้มุ่งหมาย “คุ้มครอง” ในเชิงนามธรรมเพียงอย่างเดียว หากถูกออกแบบให้มีบทบาทเชิงปฏิบัติการต่อสภาวะภายในของผู้ใช้ โดยสนับสนุนสภาวะทางใจและการกำกับอารมณ์ เช่น เสริมความมั่นใจ ลดความเครียด และช่วยจัดจังหวะชีวิตผ่านประสบการณ์ที่จับต้องได้ กลไกสำคัญคือ การทำให้การใช้งานเกิดขึ้นในรูปของ “พิธีกรรมจุลภาค (Micro-rituals)” ที่ทำซ้ำได้ในชีวิตประจำวันผ่านปฏิสัมพันธ์สั้น ๆ เช่น การสัมผัสเทียน จังหวะเสียง หรือการแฉ่งเตือน ซึ่งผู้ใช้สามารถกำหนดจังหวะ เงื่อนไข และความถี่ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ ต้นแบบของผู้วิจัยที่ฝังเทคโนโลยี NFC ในวัตถุเครื่องรางซึ่งให้เห็นการยกระดับ “การแตะ” ให้เป็น micro-ritual โดยเมื่อแตะโทรศัพท์กับเครื่องราง ระบบเชื่อมโยงเนื้อหาที่ตั้งค่าไว้ล่วงหน้า (เช่น บทสวด เสียงผ่อนคลาย ภาพทำสมาธิ หรือข้อความเสริมพลังใจ) ทำให้การเข้าสู่โหมดการดูแลตนเองเกิดขึ้นได้รวดเร็วและกลายเป็นกิจวัตรง่ายกว่าการค้นหา/เปิดแอปแบบปกติ

2. อัตลักษณ์และการนิยามความเป็นมนุษย์ในบริบทร่วมสมัย

ผลการวิเคราะห์ พบว่า เครื่องรางร่วมสมัยทำหน้าที่เป็น “พื้นที่แสดงตัวตน” และ “สื่อกลางการสื่อสารอัตลักษณ์” ของผู้ใช้หลายระดับ ตั้งแต่การเลือกแบบ รูปทรง และสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นไทย ความเชื่อของชุมชน หรือรสนิยมเฉพาะบุคคล ไปจนถึงการเชื่อมต่อกับแพลตฟอร์มดิจิทัลที่บันทึกข้อมูลและร่องรอยการใช้งานในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การเล่าเรื่องผ่านโพสต์/สตอรี่ หรือการจัดวางภาพเครื่องรางในพื้นที่ออนไลน์ยังสะท้อนการขยายพื้นที่ของศรัทธาไปสู่การแสดงออกเชิงสังคมร่วมสมัย ทำให้อัตลักษณ์ถูกประกอบขึ้นที่จุดตัดระหว่างร่างกาย วัตถุ ความหมาย และข้อมูล โดยกรณีต้นแบบ NFC ของผู้วิจัยยังชี้ว่า “ตัวตน” สามารถถูกออกแบบผ่านชุดเนื้อหาแบบเฉพาะบุคคล (Personalized Content) กล่าวคือ เครื่องรางมิได้สื่อเพียงสัญลักษณ์ภายนอก หากทำหน้าที่เป็นทางผ่านสู่เรื่องเล่า/การปฏิบัติที่ผู้ใช้เลือกกำกับความหมายให้กับตนเอง

3. การแปล “พลังงานละเอียด” สู่อินเทอร์เฟซและอินเทอร์เฟซ (พร้อมระบุขอบเขตการตีความ)

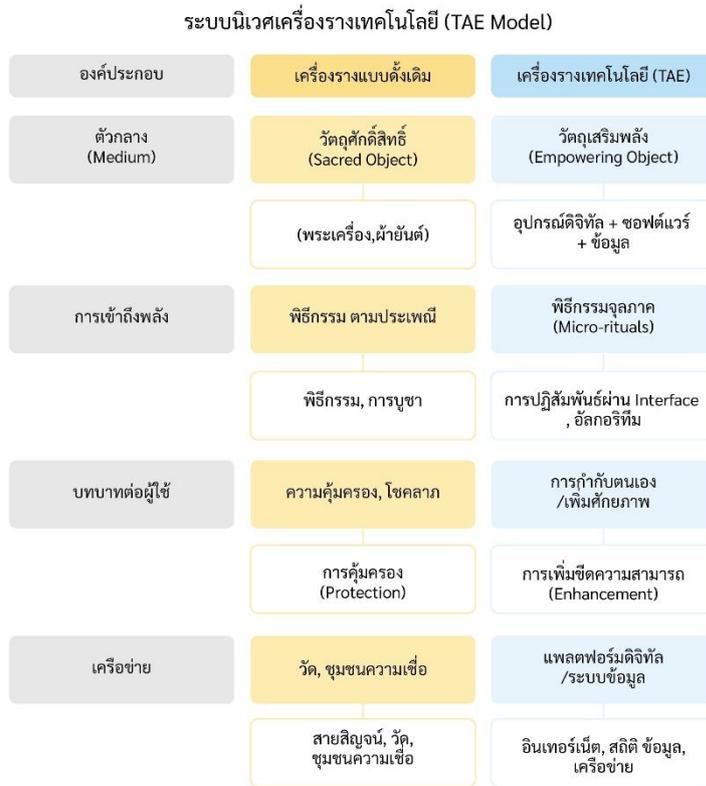
กรณีศึกษาชี้ให้เห็นว่าแนวคิด “พลังงานละเอียด” ถูกทำให้ทำงานร่วมกับเทคโนโลยีผ่านการออกแบบสัญญาณและปฏิสัมพันธ์ที่กระตุ้นการรับรู้ภายใน เช่น คลื่นสัมผัสเทียน เสียง แสง หรือภาพเคลื่อนไหว เพื่อสื่อความหมายเรื่องการปรับสมดุล การรองรับภาวะอารมณ์ และการชำระล้างทางจิตใจ กล่าวได้ว่า “พลังงาน” ที่เดิมถ่ายทอดผ่านภาษาเชิงพิธีกรรมถูกทำให้ “สื่อสารได้” ในระดับประสบการณ์ผู้ใช้ผ่านอินเทอร์เฟซและการสะท้อนกลับ (Feedback) ของระบบดิจิทัล ในส่วนการปฏิบัติการสร้างสรรค์ของผู้วิจัย การออกแบบลำดับกิจกรรม เช่น การฝึกหายใจตามจังหวะ (Box Breathing) ที่เชื่อมกับอินเทอร์เฟซดิจิทัล แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ในการทำให้การฝึกจิตแบบดั้งเดิมมีขั้นตอนที่ทำตามได้ชัดเจนและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ขณะเดียวกัน กรณีการใช้งานวัตถุพหุภาพในลักษณะลูกตุ้ม (Pendulum) ร่วมกับการบันทึกคลื่นสมอง (EEG) เป็นการสำรวจเบื้องต้นเพื่อทดลองรูปแบบการแสดงผลเชิงข้อมูลในฐานะ “สื่อสะท้อนสภาวะ” ของผู้ใช้ โดยในงานนี้ EEG/การสัมผัสเทียนถูกใช้เป็นตัวชี้วัดเชิงพรีอ็อกซีของสภาวะการจดจ่อหรือผ่อนคลาย (Biofeedback/Proxy) มิได้อ้างว่าเป็นการวัด “พลังงานละเอียด” โดยตรง ดังนั้น ผลลัพธ์ส่วนนี้จึงควรถูกตีความในฐานะทิศทางการออกแบบประสบการณ์และกรณีศึกษาเฉพาะส่วนมากกว่าข้อสรุปเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพลังงานละเอียดในความหมายแบบตายตัว

อภิปรายผล

ผลการศึกษาชี้ว่าเครื่องรางไทยในยุคดิจิทัลมีได้เลื่อนหาย หากกำลัง “ย้ายสถานะ” จากวัตถุศักดิ์สิทธิ์ที่ดำรงอยู่แบบโดดเดี่ยว ไปสู่การเป็นองค์ประกอบในเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย วัตถุ สื่อดิจิทัล และระบบข้อมูล ซึ่งทำให้ความเป็นมนุษย์ถูกทำความเข้าใจในฐานะความสัมพันธ์เชิงประกอบสร้างมากกว่าตัวตนเดี่ยวที่แยกขาดจากเทคโนโลยี (Braidotti, R., 2013); (Hayles, N. K., 1999) โดยข้อค้นพบทั้ง 3 ประเด็น (วัตถุเสริมพลัง - อัตลักษณ์ - การแปลงพลังงานละเอียดสู่ประสบการณ์ผู้ใช้) ทำให้เห็น “กลไก” ของการย้ายสถานะนี้อย่างเป็นรูปธรรมในเชิงการใช้งานจริง เครื่องรางร่วมสมัยจึงทำหน้าที่เป็น “ตัวกลางเชิงปฏิบัติการ” ที่จัดวางการรับรู้ อารมณ์ และกิจกรรมการกำกับตนเองผ่านอินเทอร์เน็ตเฟสและสัญญาณที่ซ้ำในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเมื่อถูกออกแบบให้เกิด “พิธีกรรมจุลภาค” ที่สั้น ทำซ้ำได้ และเข้าถึงได้ทันที หลักฐานจากกรณีศึกษาสะท้อนรูปแบบดังกล่าว เช่น การสั่น/เสียง/การแจ้งเตือนของอุปกรณ์สวมใส่ หรือการ “แตะ” เครื่องรางที่ฝัง NFC เพื่อเรียกเนื้อหาที่ตั้งค่าไว้ล่วงหน้า (บทสวด เสียงผ่อนคลาย ข้อความเสริมพลัง) ซึ่งช่วยเปลี่ยนกิจกรรมดูแลสถานะภายในให้เป็นกระบวนการที่เข้าถึงง่าย และเกิดซ้ำได้ในจังหวะชีวิตจริง และสอดคล้องกับแนวโน้มเทคโนโลยีสุขภาพผู้บริโภคที่ใช้สัญญาณ/การป้อนกลับ (Feedback) เพื่อพฤติกรรมกำกับตนเอง (Piwek, L. et al., 2016); (Rose, D., 2014) กลไกดังกล่าวทำให้การคิด การรู้สึก และการตระหนักรู้บางส่วน “กระจาย” ไปทำงานร่วมกับวัตถุและระบบที่ถูกออกแบบไว้ สอดคล้องกับมุมมองการรู้คิดแบบกระจาย/ขยาย (Menary, R., 2010) ในประเด็น “อัตลักษณ์” เครื่องรางไม่ได้สื่อความหมายผ่านสัญลักษณ์อย่างเดียว แต่ผูกกับข้อมูลส่วนบุคคล ร่องรอยการใช้งาน และการเล่าเรื่องในพื้นที่ออนไลน์ จึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้ผู้ใช้ “ต่อรองตัวตน” ระหว่างวัฒนธรรม ร่างกาย และข้อมูลได้ชัดเจนขึ้น (Kitiarsa, P., 2012); (Rasdusdee, P., 2024)

อย่างไรก็ตาม การหลอมรวมเครื่องรางเข้ากับแพลตฟอร์มและข้อมูลย่อมก่อประเด็นจริยธรรมและอำนาจที่ต้องพิจารณาอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1) ความเป็นส่วนตัวและความเหมาะสมเชิงบริบทของข้อมูล เมื่อประสบการณ์เชิงศรัทธาและสภาวะถูกแปลงเป็นค่า ความเสี่ยงของการทำให้ศรัทธากลายเป็นสินค้า ภายใต้ตรรกะการบริโภคทางจิตวิญญาณ (Carrette, J. & King, R., 2005) 2) ความเหลื่อมล้ำจากช่องว่างการเข้าถึงเทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัล และ 3) ความโปร่งใส/ความรับผิดชอบของอัลกอริทึมที่กำกับพฤติกรรมผู้ใช้ (Gillespie, T., 2014); (Mittelstadt, B. D. et al., 2016) ในมิติ “พลังงานละเอียด” แม้งานกรณีศึกษาและการทดลองเชิงต้นแบบจะชี้ทิศทางการแปลประสบการณ์ภายในให้สื่อสารได้มากขึ้น แต่การตีความต้องระบุดูขอบเขตว่า EEG/การสั่นสะเทือนทำหน้าที่เป็น “ตัวชี้วัดเชิงพร็อกซี (Proxy/Biofeedback)” ของภาวะจดจ่อ - ผ่อนคลาย มากกว่าการวัดพลังงานละเอียดโดยตรง เพื่อไม่ให้ความเชื่อถูกลดทอนเหลือเพียงตัวเลขหรือให้ข้อมูลไปแทนความหมายทางวัฒนธรรม ดังนั้น การพัฒนา “เครื่องรางเชิงเทคโนโลยี” ในบริบทไทยควรมุ่งสร้างสมดุลระหว่างนวัตกรรมกับศักดิ์ศรีของผู้ใช้ ความรับผิดชอบทางวัฒนธรรม และจริยธรรมข้อมูล เพื่อคงพื้นที่ของมนุษย์ในฐานะผู้กำกับความหมายของตนเองอย่างมีสติในโลกดิจิทัล

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 6 ระบบนิเวศเครื่องรางเทคโนโลยี (Technological Amulet Ecosystem: TAE)

1. กรอบอธิบายเครื่องรางไทยร่วมสมัยในฐานะ “วัตถุเสริมพลัง” ที่ทำงานผ่านอินเทอร์เน็ตเฟสและกิกวีตรซ้ำในชีวิตดิจิทัล ไม่ใช่เพียงวัตถุศักดิ์สิทธิ์หรือของสะสม
2. โมเดล Technological Amulet Ecosystem (TAE) เพื่ออธิบายการทำงานของเครื่องรางร่วมสมัยในระบบนิเวศ ที่ประกอบด้วย วัตถุ จุดเชื่อมต่อระหว่างอุปกรณ์ พิธีกรรมจุลภาค ชั้นอัตลักษณ์ และการอบข้อมูล/จริยธรรม โดยโมเดลชี้ให้เห็นกลไกที่เครื่องรางเปลี่ยนจากวัตถุศักดิ์สิทธิ์เดี่ยวไปสู่โหนดเชิงสังคม - เทคนิคที่จัดการกำกับตนเองและสภาวะภายในผ่านกิกวีตรสั้นที่ทำซ้ำได้ ทั้งยังเน้นบทบาทของจริยธรรมข้อมูลและความรับผิดชอบทางวัฒนธรรมในฐานะเงื่อนไขกำกับระบบทั้งหมด
3. “กลไกการเกิดผล” แบบเป็นรูปธรรมผ่านแนวคิด Micro-rituals (เช่น การสั่น/เสียง/การแตะเชื่อมต่อ) ว่าเป็นจุดที่ศรัทธา ความหมาย และข้อมูลทับซ้อนกันในระดับการใช้งานจริง
4. แนวทางเชิงจริยธรรมสำหรับการออกแบบเครื่องรางเชิงเทคโนโลยี โดยเน้นความโปร่งใสของข้อมูล การไม่กล่าวอ้างเกินจริง และความรับผิดชอบต่อบริบทวัฒนธรรม/ชุมชนต้นทาง เพื่อรักษาสมดุลระหว่างนวัตกรรมกับความหมายเชิงจิตวิญญาณ

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ชี้ว่า “เครื่องรางไทยในยุคดิจิทัล” มิได้ดำรงอยู่เพียงในฐานะวัตถุศักดิ์สิทธิ์ หากกำลังเปลี่ยนผ่านสู่ “วัตถุเสริมพลัง” ที่ทำงานร่วมกับอุปกรณ์สวมใส่ อินเทอร์เน็ต ข้อมูล และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยสรุปผล และข้อเสนอแนะสามารถจัดให้เห็นภาพชัดเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อค้นพบหลัก พบว่า เครื่องรางร่วมสมัยทำงานผ่าน “การกระทำสั้น ๆ ที่ทำซ้ำได้” (พิธีกรรมจุลภาค) เช่น การสั่น/เสียด/การแฉ่งเตือน หรือ “การแตะ” เชื่อมต่อ (เช่น NFC) เพื่อเรียกบทสวด เสียงพ่นนคลาย ภาพทำสมาธิ หรือข้อความเสริมพลังใจ ทำให้การดูแลภาวะภายในเกิดขึ้นได้ รวดเร็วและกลายเป็นกิจวัตร พร้อมกันนี้เครื่องรางยังเป็นสื่อกลางของอัตลักษณ์ โดยเชื่อมสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม เข้ากับเรื่องเล่าส่วนบุคคลและร่องรอยดิจิทัล และแนวคิด “พลังงานละเอียด” ถูก “แปล” ให้สื่อสารได้ในระดับ ประสบการณ์ผู้ใช้ผ่านสัญญาณ/อินเทอร์เน็ตที่ออกแบบได้ ทั้งนี้ ต้องระบุขอบเขตการตีความอย่างรัดกุมเพื่อไม่ลดทอน ความหมายเชิงวัฒนธรรมให้เหลือเพียงข้อมูล 2) ข้อเสนอแนะเชิงการนำไปใช้ (ก) ด้านการออกแบบ ควรออกแบบ อินเทอร์เน็ตให้เชื่อมต่อกับ Micro-rituals ที่ทำได้จริง (สั่น ชัด ทำซ้ำได้) และ “คงความหมาย” ของเครื่องรางด้วยการให้ บริบทที่มาของสัญลักษณ์หรือเนื้อหาที่ใช้ ไม่ทำให้ศรัทธาถูกบิบบลือเพียงฟังก์ชัน (ข) ด้านจริยธรรมข้อมูล ควรกำหนด กติกาชัดว่าเก็บข้อมูลอะไร ใช้เพื่ออะไร ผู้ใช้ควบคุม/ยกเลิกได้อย่างไร ลดการระบุตัวตน และหลีกเลี่ยงการกล่าวอ้าง ผลลัพธ์เกินหลักฐาน โดยเฉพาะข้อมูลสุขภาพและความเชื่อ รวมถึงให้เครดิตและรับผิดชอบต่อชุมชนต้นทาง/มรดก วัฒนธรรม และ 3) ประเด็นวิจัยต่อไป ควรทำภาคสนามกับผู้ใช้หลายกลุ่ม (ต่างวัย/ต่างพื้นที่/ทั้งสายเทคและสาย ดั้งเดิม) เพื่อประเมินผลระยะยาวต่อสุขภาพ อัตลักษณ์ และความหมายเชิงศรัทธา รวมถึงทดสอบว่า Micro-rituals แบบต่าง ๆ ส่งผลต่อการใช้งานจริงอย่างไร และพัฒนากรอบประเมินผลกระทบทางสังคม - วัฒนธรรมของเทคโนโลยี ที่ผูกกับความเชื่อให้ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- นิด้าโพล. (2566). เป็นสายมู หรือเปล่า!. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://nidapoll.nida.ac.th/en/polls/are-you-mystic-believer/>
- พระครูสังฆรักษ์พิทยา ฌาณธโร (ปิยวารกุล). (2561). ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยยุคดิจิทัล. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565 (Thailand Internet User Behavior 2022). เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.etda.or.th/getattachment/78750426-4a58-4c36-85d3-d1c11c3db1f3/IUB-65-Final.pdf.aspx>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568). การสำรวจการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน 2568 (ไตรมาส 2). เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2568 จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2025/20250903131427_51377.pdf
- สุทธิวัฒน์ โดสมบุญ. (2563). กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้ค้าพระเครื่องไทย. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- อุดม จันทิมา. (2561). การสร้างพระเครื่องที่มีคุณค่าในสังคมไทย. วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 25(3), 45-56.
- Bostrom, N. (2005). Transhumanist values. *Journal of Evolution and Technology*, 14(1), 1-25.
- Braidotti, R. (2013). *The posthuman*. Cambridge: Polity Press.
- Carrette, J. & King, R. (2005). *Selling spirituality: The silent takeover of religion*. London: Routledge.
- Clark, A. & Chalmers, D. (1998). The extended mind. *Analysis*, 58(1), 7-19.
- Gillespie, T. (2014). 9 The Relevance of Algorithms. *Media technologies: Essays on communication, materiality, and society*, 185-193. <https://doi.org/10.7551/mitpress/9780262525374.003.0009>.
- Haraway, D. (1985). *A Manifesto for Cyborgs: Science, Technology, and Socialist Feminism in the 1980s*. Ann Arbor: A Manifesto for Cyborgs.
- Hayles, N. K. (1999). *How we became posthuman: Virtual bodies in cybernetics, literature, and informatics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Kitiarsa, P. (2012). *Mediums, monks, and amulets: Thai popular Buddhism today*. Seattle: University of Washington Press.
- Latour, B. (2005). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Mani, M. et al. (2015). Review and Evaluation of Mindfulness-Based iPhone Apps. *JMIR mHealth and uHealth*, 3(3), <https://doi.org/10.2196/mhealth.4328>.
- Menary, R. (2010). *The extended mind*. Cambridge: MIT Press.
- Mittelstadt, B. D. et al. (2016). The ethics of algorithms: Mapping the debate. *Big Data & Society*, 3(2), 1-21.
- Piwek, L. et al. (2016). The Rise of Consumer Health Wearables: Promises and Barriers. *PLOS MEDICINE*, e1001953. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001953>.
- Rasdusdee, P. (2024). Hope in your hand: Constructing “sanctity” through a multimodal case study of modern amulets as coping and resilience tactics among young Thais during the COVID-19 pandemic. *Journal of Language and Culture*, 43(1), 154-193.
- Rose, D. (2014). *Enchanted objects: Design, human desire, and the Internet of Things*. New York: Scribner.